

Νοηματοδοτήσεις Εκπαιδευτικών για την Αποτελεσματικότητα της Επιμόρφωσης στην Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Πράξη

Π. Γιαβρίμης¹

¹ Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, giavrimis@soc.aegean.gr

Περίληψη

Η ένταξη των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική πρακτική αποτελεί πρόταγμα της μετανεωτερικής εποχής. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού και η κατάρτιση του στις ΤΠΕ είναι κομβικός συνδετικός κρίκος ανάμεσα στο νέο κοινωνικό υποκείμενο και στις κοινωνικές αναγκαιότητες. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την αποτελεσματικότητα της επιμόρφωσης τους στις ΤΠΕ στην ανάπτυξη διδακτικών πρακτικών. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 162 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Β. Ελλάδος που έχουν παρακολουθήσει επιμορφωτικά προγράμματα. Από τα ευρήματα της έρευνας διαφαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν το κίνητρο και πιστεύουν στην αυτοαποτελεσματικότητά τους, εντούτοις, είτε εξαιτίας του περιεχομένου των επιμορφώσεων ή δομικών προβλημάτων της εκπαίδευσης, δυσκολεύονται στην εφαρμογή των ΤΠΕ στην πράξη.

Λέξεις κλειδιά: Αποτελεσματικότητα, ΤΠΕ, Επιμόρφωση

1. Εισαγωγή

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων εισάγεται τη δεκαετία του '60 ως απόρροια των πορισμάτων των διεθνών οργανισμών (π.χ. ΟΟΣΑ), των ερευνών στο αμερικανικό εκπαιδευτικό σύστημα που αφορούσαν την ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών (π.χ. Coleman), της ανταγωνιστικότητας ανάμεσα στον Δυτικό κόσμο και στην Σοβιετική Ένωση και της ανάδυσης της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου. Η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου, αποτέλεσε τον κεντρικό πυρήνα των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων της συγκεκριμένης περιόδου, έχοντας ως βασικό πλαίσιο αναφοράς την σύνδεση της οικονομικής και παραγωγικής δραστηριότητας μιας κοινωνίας με το μορφωτικό κεφάλαιο, που πραγματώνεται ως αποτέλεσμα των επενδύσεων και των πόρων που δαπανώνται στην εκπαιδευτική διαδικασία (Νοβα-Καλτσούνη, 2010).

Η αποτελεσματικότητα στην εκπαίδευση εκφράζει το ποσοστό ανάμεσα στο κόστος των επενδύσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα και στις ποιοτικές και ποσοτικές εκροές (αποδοτικότητα) του (εμπειρογόμενες δεξιότητες, ικανότητες, παραγωγικότητα,

---

Α. Λαδιάς, Α. Μικρόπουλος, Χ. Παναγιωτακόπουλος, Φ. Παρασκευά, Π. Πιντέλας, Π. Πολίτης, Σ. Ρετάλης, Δ. Σάμψων, Ν. Φαχαντίδης, Α. Χαλκίδης (επιμ.), Πρακτικά Εργασιών 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία» της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης ΤΠΕ στην Εκπαίδευση (ΕΤΠΕ), Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 10-12 Μαΐου 2013

ανάπτυξη). Η αποτελεσματικότητα υπολογίζεται σε σχέση με τους στόχους της εκπαίδευσης (Psacharopoulos & Woodhall, 1985) και εννοιολογείται ως το ποσοστό υλοποίησης των επιθυμητών εκροών (Townsend & Avalos, 2007)

1.1 Το διεθνές και ευρωπαϊκό ανταγωνιστικό πλαίσιο της εκπαίδευσης

Στη μετανεωτερική εποχή η έννοια της αποτελεσματικότητας δεν αφορά μόνο ένα συγκεκριμένο εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά εντάσσεται σε ένα γενικότερο πλαίσιο παγκοσμιοποιημένων εκπαιδευτικών πολιτικών. Οι εκπαιδευτικές εκβάσεις είναι συγκρίσιμες και υπόκεινται στον διεθνή ανταγωνισμό και στην επιρροή των εκπαιδευτικών δικτύων και των οργανισμών, θέτοντας ερωτήματα σχετικά με την επαγγελματική, διδακτική, παιδαγωγική και κοινωνική πρακτική, που ακολουθείται, στις εφαρμοζόμενες εκπαιδευτικές αποφάσεις (Ζμας, 2007. Green, 2010).

Έτσι, τα εκπαιδευτικά συστήματα κινούνται από τον συγκεντρωτισμό στην περιφερειοποίηση, μέσα από αξιολογήσεις, κατηγοριοποιήσεις και αποκλεισμούς τόσο των δομών, όσο και των ατόμων. Ο ανταγωνισμός στις παγκοσμιοποιημένες κοινωνίες, τόσο μεταξύ των δημόσιων εκπαιδευτικών συστημάτων, όσον και με τον ιδιωτικό τομέα επιτείνεται (Ζμας, 2007), ενώ η εκπαιδευτική ισοτιμία απέναντι στην προσβασιμότητα στη γνώση, φαντάζει ακόμα ουτοπία (Whitty, 2007).

Σε αυτό το πλαίσιο η στρατηγική της Λισσαβόνας και η απόφαση του 2009 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την χάραξη μιας στρατηγικής για την επόμενη 10ετία (ΕΚ 2020) αποσκοπούν στο να αναδείξουν την Ευρώπη ως την ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης στην υφήλιο, έχοντας ως βασικές στοχεύσεις μεταξύ των άλλων την ανάπτυξη και την εξέλιξη της κοινωνίας της πληροφορίας μέσω της αξιοποίησης των ΤΠΕ, αλλά και την υλοποίηση της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας και την βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Οι ΤΠΕ, λοιπόν, ως σύγχρονο γνωστικό εργαλείο, αποτελούν εκ των βασικών διαστάσεων του ιδεολογικού και εκπαιδευτικού οικοδομήματος και η αξιοποίησή τους μετασχηματίζει την το εύρος και το βάθος της εκπαίδευσης, καθώς και τις ευκαιρίες που προσφέρει (Williams & Goldberg, 2005).

2. Ο ρόλος της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ

Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις της επιτροπής εκπαίδευσης του ΟΟΣΑ (2002) η επάρκεια του εκπαιδευτικού, όσο και η επιμορφωτική και θεσμική υποστήριξη που μπορεί να του παρασχεθεί επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του στη διδακτική πράξη. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών θεωρείται μια από τις κύριες παραμέτρους που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα του σχολείου, στην ανανέωση και στον εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων, αλλά και στην επαγγελματική επάρκεια και αυτονομία των εκπαιδευτικών, συμπληρώνοντας ή ανανεώνοντας την αρχική τους εκπαίδευση (Μπαγάκης, 2005).

Τις δύο προηγούμενες δεκαετίες στην Ελλάδα ανεπτύχθησαν επιμορφωτικές δράσεις για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών στις ολοένα και ανανεούμενες ΤΠΕ τόσο από ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς φορείς και συλλόγους (ΕΜΕ, Ένωση Ελλήνων Φυσικών κ.λπ.), όσο και από ΑΕΙ. Μεγάλη ώθηση έδωσαν τα προγράμματα που χρηματοδοτήθηκαν μέσω της Ε.Ε.. Ένα μεγάλο πλήθος εκπαιδευτικών επιμορφώθηκε στις παραπάνω δράσεις με απώτερο στόχο την χρήση των ΤΠΕ στην τάξη. Στα αρχικά προγράμματα η έμφαση δίνεται στις γνώσεις και στις δεξιότητες στις νέες τεχνολογίες και παραβλέπεται η παιδαγωγική και η διδακτική ένταξη των ΤΠΕ. Από τα αποτελέσματα των ερευνών για τα παραπάνω διαπιστώθηκε ότι υπήρξε μεταβολή στο επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών που παρακολούθησαν τα προγράμματα, ενώ και η χρήση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη αυξήθηκε ιδιαίτερα μετά την επιμόρφωση. Παρόλα αυτά η υποστήριξη του διδακτικού έργου ήταν ανεπαρκής (Κόμης, 2000. Giannimis *et al.*, 2011), η οργάνωση των προγραμμάτων επιμόρφωσης είχε σοβαρά προβλήματα, ενώ διατυπώνονται αμφιβολίες και για την αποτελεσματικότητά τους (Kiridis *et al.*, 2006). Στα τέλη της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα αρχίζει η υλοποίηση ενός προγράμματος μεγάλης διάρκειας, που αφορά στην παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία, καθώς και προγράμματα εκπαίδευσης επιμορφωτών.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την αποτελεσματικότητα της επιμόρφωσης τους στις ΤΠΕ στην ανάπτυξη διδακτικών πρακτικών. Η έρευνα αυτή αποτελεί μέρος μιας γενικότερης έρευνας που είχε ως στόχο να διερευνήσει τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών. Ως κριτήρια αποτελεσματικότητας θέσαμε την «ευαισθητοποίηση» απέναντι στην σημαντικότητα των ΤΠΕ, την ικανότητα χρήσης των ΤΠΕ και την εφαρμογή των ΤΠΕ στην τάξη.

3. Μέθοδος

3.1 Δείγμα

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν 162 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Β. Ελλάδος και έχουν λάβει επιμόρφωση στις ΤΠΕ τουλάχιστον 40 ωρών. Από αυτούς 70 (43,2%) ήταν άνδρες και 92 (56,8%) γυναίκες. Ο μέσος όρος των ετών υπηρεσίας των εκπαιδευτικών του δείγματος είναι 14,14 (Τ.Α.=6,72), με διάμεσο τα 13 έτη, μικρότερη τιμή το ένα έτος και μέγιστη τιμή τα 30 έτη.

3.2 Μέσα συλλογής δεδομένων

Για την πραγματοποίηση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ, που περιλαμβάνει 80 ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις είναι κατανομημένες σε πέντε θεματικές: α) *Λόγοι παρακολούθησης*: Αφορά τους λόγους που παρακολούθησης ενός προγράμματος ΤΠΕ., β) *Ικανοποίηση*

και μέθοδοι διδασκαλίας από το πρόγραμμα ΤΠΕ: Αναφέρεται στην ικανοποίηση των εκπαιδευτικών από το πρόγραμμα των ΤΠΕ που παρακολούθησαν και στις μεθόδους και τεχνικές που χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτές, γ) Γνώσεις στις ΤΠΕ μετά από το πρόγραμμα: Αφορά στις γνώσεις που αποκόμισαν οι εκπαιδευτικοί μετά την λήξη του προγράμματος και δ) Στάσεις σχετικά με τις ΤΠΕ: Αναφέρεται στη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στις ΤΠΕ και στην ένταξη τους. Η κλίμακα ήταν τετραβάθμια (1=Καθόλου...4=Πολύ).

4. Ευρήματα

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 1 οι εκπαιδευτικοί εντάσσονται στην πλειονότητά τους στα προγράμματα επιμόρφωσης των ΤΠΕ με απώτερο σκοπό την εφαρμογή των δεξιοτήτων, που θα αποκτήσουν μέσα απ' αυτά τα προγράμματα, στην προετοιμασία του μαθήματος και στη διδακτική πράξη. Ένα μικρό ποσοστό, που κυμαίνεται κοντά στο 7%, είναι αυτό που δηλώνει ότι δεν θα αξιοποιήσει από λίγο έως καθόλου τις γνώσεις του σε τάξη.

Πίνακας 1: Αξιοποίηση ΤΠΕ στην προετοιμασία του μαθήματος και στη διδασκαλία

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Σύνολο
Α.Σ	1	10	24	127	162
Σ.Σ.	0,6	6,2	14,8	78,4	100

Επίσης από τον πίνακα 2 οι εκπαιδευτικοί διαφαίνεται ότι νιώθουν ασφάλεια και άνεση στη χρήση του υπολογιστή μετά την επιμορφωτική διαδικασία στην οποία έλαβαν μέρος, γνωρίζουν εναλλακτικούς τρόπους χρήσης των ΤΠΕ στην διδασκαλία, ενώ στην πλειονότητά τους γνωρίζουν και εκπαιδευτικά λογισμικά και εκπαιδευτικό υλικό που μπορούν να το εντάξουν ως περιεχόμενο στο μάθημά τους. Υπάρχει βέβαια και ένα ποσοστό 25% των εκπαιδευτικών, που δυσκολεύεται να χρησιμοποιήσει το εκπαιδευτικό λογισμικό, που αφορά στα μαθήματά τους. Από τα παραπάνω διαφαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν αναπτύξει δεξιότητες σχετικά με τη γενική χρήση των ΤΠΕ, σε θεωρητικό επίπεδο γνωρίζουν τις εφαρμογές του στη διδακτική πράξη, αλλά πιστεύουν ότι θα αντιμετωπίσουν κάποια προβλήματα στη χρήση του στην τάξη.

Στον πίνακα 3 περνώντας από το μακροεπίπεδο των γνώσεων στο μικρό- επίπεδο των εφαρμογών στη σχολική τάξη, παρατηρούμε ότι όσο εγγύτερα βρίσκονται οι ενέργειές των εκπαιδευτικών στη διδακτική πράξη, τόσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των ατόμων που δυσκολεύεται να ανταποκριθεί ή που δεν κάνει χρήση των γνώσεων του στη διδασκαλία. Έτσι οι εκπαιδευτικοί στην πλειονότητά τους μπορούν, σε ποσοστό περίπου 75% να δημιουργούν εκπαιδευτικό υλικό ή να εντάσσονται σε δραστηριότητες του σχολείου, που απαιτούν τη χρήση Η/Υ, αλλά όταν απαιτείται να γίνεται χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού ή τεχνολογικών και ψηφιακών εργαλείων

3ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

διδασκαλίας, τότε το ποσοστό χρήσης μειώνεται αρκετά, ενώ ένα ποσοστό που κυμαίνεται από 25 έως 50% κάνει χρήση των παραπάνω από λίγο έως καθόλου.

Πίνακας 2: Ικανότητα χρήσης των ΤΠΕ

Ερωτήσεις	Δ/μεσος	Τεταρτημόρια		
		25	50	75
Μπορείτε να χειριστείτε με άνεση έναν Η/Υ;	3	3	3	4
Νιώθετε ασφαλής όταν χρησιμοποιείτε Η/Υ;	3	3	3	4
Μπορείτε να αναφέρετε εφαρμογές Η/Υ στην εκπ/ση;	3	3	3	4
Πιστεύετε ότι οι Τ.Π.Ε. μπορούν να κάνουν πιο ελκυστική και αποτελεσματική μια διδασκαλία ;	4	3	4	4
Μπορείτε να περιγράψετε εναλλακτικούς τρόπους μαθήματος χρήσης των Τ.Π.Ε.;	3	3	3	4
Μπορείτε να κατονομάσετε τρεις δικτυακούς τόπους με περιεχόμενο σχετικό με την εκπαίδευση;	4	3	4	4
Μπορείτε να κατονομάσετε έναν τουλάχιστον τίτλο εκπαιδευτικού λογισμικού για μαθήματα σας;	4	3	4	4
Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε εκπαιδευτικό λογισμικό που αφορά τα μαθήματά σας;	3	2	3	4

Πίνακας 3: Εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδασκαλία

Ερωτήσεις	Δ/μεσος	Τεταρτημόρια		
		25	50	75
Επιλέγετε των ΤΠΕ για να δημιουργήσετε εκπαιδευτικό υλικό για τους μαθητές σας	4	2	4	4
Δηλώνετε συμμετοχή σε δραστηριότητες του σχολείου όπου απαιτείται η γνώση της χρήσης των;	3	2	3	4
Χρησιμοποιείτε εκπαιδευτικό λογισμικό για να εμπλουτίσετε κάποιες διδασκαλίες σας;	3	2	3	3
Εντάσσεται τις ΤΠΕ σε διδακτικά σενάρια που εφαρμόζεται στη τάξη;	2	1	2	3
Χρησιμοποιείτε βιντεοπροβολέα και Powerpoint για να παρουσιάζετε διδασκαλίες;	2	1	2	3

Στο ερώτημα αν οι δεξιότητες που απέκτησαν μέσα από την επιμορφωτική διαδικασία ανταποκρίνονται τις ανάγκες της υπηρεσίας τους το 75% των εκπαιδευτικών απαντά αρκετά, ενώ υπάρχει ένα 25% που δηλώνει ότι είναι πολύ

λίγο υποστηρικτικές σε σχέση με την καθημερινότητά τους. Σχετικό με το παραπάνω είναι ότι στην πλειονότητά τους οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν ότι η συνεχιζόμενη κατάρτιση του δεν βοηθά καθόλου έως πολύ λίγο στην καθημερινότητα του σχολείου. Υπάρχει, δηλαδή, μια ομάδα τουλάχιστον 25% των εκπαιδευτικών, που αποφαίνεται ότι όχι μόνο η επιμόρφωση δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους, αλλά και ότι δεν είναι υποστηρικτική στη διδακτική πράξη.

Ενδιαφέρον εύρημα είναι ότι 157 (96,9%) εκπαιδευτικοί δηλώνουν ότι δεν τους είχε ζητηθεί ποτέ η γνώμη τους για το περιεχόμενο των επιμορφωτικών προγραμμάτων πριν την υλοποίησή τους. Επίσης είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι σε σχετική ερώτηση που έγινε και αφορούσε τους παράγοντες που δυσχεραίνουν την υλοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, η ελλιπής ενημέρωση-επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ήταν ο δεύτερος σημαντικότερος παράγοντας. Ο πρώτος παράγοντας αφορούσε στην έλλειψη επαρκούς υλικοτεχνικής υποδομής και χρηματοδότησης (Πίνακας 4).

Πίνακας 4: Παράγοντες δυσχερειών

Παράγοντες δυσχερειών	Ανταποκρίσεις	
	N	%
Η έλλειψη επαρκούς υλικοτεχνικής υποδομής- χρηματοδότησης	190	39,5%
Η ελλιπής ενημέρωση- επιμόρφωση	169	35,1%
Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών	92	19,1%
Έλλειψη ενδιαφέροντος	31	6,4%
Σύνολο	482	100,0%

5. Συζήτηση

Τις τελευταίες δεκαετίες δίνεται έμφαση στην συγκρισιμότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων σε ανταγωνιστικά παγκόσμια πλαίσια και αναπτύσσονται λόγοι σχετικά με την ποιότητα της προσφερόμενης εκπαίδευσης, την λήψη αποφάσεων και την αντιμετώπιση γονέων και μαθητών ως «καταναλωτών». Το σύστημα εισροών – εκροών και η αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων είναι κεντρικό ζήτημα στις εφαρμοζόμενες πολιτικές, ενώ η αποτελεσματικότητα χρήσης και ένταξης των ΤΠΕ αποτελεί ζητούμενο για το νέο σχολείο.

Σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών της έρευνάς μας η συμμετοχή τους στις επιμορφωτικές διαδικασίες αποτελεί το μέσον για την ένταξη των ΤΠΕ στη διδασκαλία. Τουλάχιστον το 75% των συμμετεχόντων σε επιμορφώσεις αισθάνονται ότι μπορεί να είναι αυτοαποτελεσματικοί σχετικά με τη γενική χρήση των ΤΠΕ και τις εφαρμογές τους στη διδακτική πράξη. Αυτά τα ευρήματα είναι δηλωτικά του κινήτρου και των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τις ΤΠΕ. Για την εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζουν η αντίληψη του

εκπαιδευτικού για την αποτελεσματικότητα τους στο διδακτικό έργο, η δυνατότητα αποφυγής προβλημάτων, αλλά και ο έλεγχος που μπορούν αυτοί να έχουν πάνω σε αυτές (Demetriadis *et al.*, 2003; Βοσνιάδου, 2006).

Παρόλα αυτά διαφαίνεται από τα ευρήματα της έρευνας ότι όσο οι εκπαιδευτικοί είναι εγγύτερα στην εφαρμογή των δεξιοτήτων και γνώσεων τους στην εκπαιδευτική διαδικασία, τόσο μεγαλύτερη αντίσταση υπάρχει. Τα αίτια που αναδύονται από τις απαντήσεις τους έγκεινται στο περιεχόμενο και στην αναντιστοιχία του με τις ανάγκες και την καθημερινότητα του σχολείου, στην μη επαρκή υλικοτεχνική υποδομή και χρηματοδότηση και στην δομή του αναλυτικού προγράμματος. Παράλληλα, αρνητικός παράγοντας είναι και ο σχεδιασμός των επιμορφώσεων χωρίς την συμμετοχή των εκπαιδευτικών στη λήψη αποφάσεων. Τα συγκεκριμένα ευρήματα συμφωνούν με την βιβλιογραφία (Butler & Sellbom, 2002; Pelgrum, 2001). Η απόσταση που ενυπάρχει από τα οριζόμενα στο αναλυτικό πρόγραμμα στην εφαρμογή στην διδακτική πράξη, είναι κάτι που ανευρίσκεται στην διεθνή βιβλιογραφία (Tondeur *et al.*, 2008) και επηρεάζεται από την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων επιμόρφωσης (Kiridis *et al.*, 2006).

Συμπερασματικά, οι εκπαιδευτικοί έχουν το κίνητρο και πιστεύουν στην αυτοαποτελεσματικότητα τους, εντούτοις εξαιτίας του περιεχομένου των επιμορφώσεων ή δομικών προβλημάτων της εκπαίδευσης, δυσκολεύονται στην εφαρμογή των ΤΠΕ στην πράξη. Αναδύεται, επίσης, το εκπαιδευτικό πρόταγμα της διερεύνησης των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών, αλλά και της δόμησης ενός λειτουργικού πλαισίου προγραμμάτων επιμόρφωσης, οι οποίες θα συμβαδίζουν με τα νέα γνωστικά εργαλεία και την διδακτική πρακτική στην μετανεωτερική εποχή. Η αυξημένη χρηματοδότηση είναι ένα μέσο ποιοτικότερης αναβάθμισης της επιμόρφωσης στις ΤΠΕ, αλλά κυρίαρχο στοιχείο αποτελεί η αλλαγή της κουλτούρας και των ερμηνευτικών σχημάτων των εκπαιδευτικών σε σχέση με την κρατική παρεμβατικότητα, αλλά και τη λειτουργία των ιδίων μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Βιβλιογραφία

- Butler, D. & Sellbom, M. (2002). Barriers to adopting technology for teaching and learning. *Educase Quarterly*, 25(2), 22-28.
- Demetriadis, S., Barbas, A., Molohides, A., Palaigeorgiou, G., Psillos, D., Vlahavas, I., Tsoukalas, I., & Pombortsis, A. (2003). Cultures in negotiation: teachers' acceptance/resistance attitudes considering the infusion of technology into schools. *Computers & Education*, 41, 19-37.
- Giavrimis, P., Papastamatis A., Valkanos, E. & Anastasiou, A. (2011). Informatics and communication technologies (ICT) and in-service teachers' training. *Review of European studies*, 3(1), 2-12.

- Green, A. (2010). *Εκπαίδευση και Συγκρότηση του Κράτους*. Αθήνα: Gutenberg.
- Kiridis, A., Drossos, V. & Tsakiridou, H. (2006) Teachers facing information and communication technology (ICT): the case of Greece. *Journal of Technology and Teacher Education*, 14(1), 75-96.
- Pelgrum, W. (2001). Obstacles to the integration of ICT in education: results from a worldwide educational assessment. *Computers & Education*, 37,163-178.
- Psacharopoulos, G. & Woodhall, M. (1985). *Education for Development*. Oxford: University Press.
- Tondeur, J., van Keer, H., van Braak, J. & Valcke, M. (2008). ICT integration in the classroom Challenging the potential of a school policy. *Computers & Education*, 51, 212-223.
- Townsend, T. & Avalos, B. (2007). *International Handbook of School Effectiveness and Improvement*. London: Springer.
- Whitty, G. (2007). *Κοινωνιολογία και Σχολική Γνώση. Θεωρία, Έρευνα και Πολιτική του Αναλυτικού Προγράμματος* (μτφρ. Ε. Πολιτοπούλου). Αθήνα: Επίκεντρο.
- Williams, J. B. & Goldberg, M. (2005). *The evolution of e-learning*. Retrieved 20/12/2012 from http://www.ascilite.org.au/conferences/brisbane05/blogs/proceedings/84_Williams.pdf.
- Βοσνιάδου, Σ. (2006). *Παιδιά, σχολεία και υπολογιστές*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2009). *Συμπεράσματα του συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 2009, σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης*. Ανακτήθηκε 20/12/2012, από τη διεύθυνση <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:01:EL:HTML>
- Ζμάς, Α. (2007). *Παγκοσμιοποίηση και Εκπαιδευτική Πολιτική*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Κόμης, Β. (Επιμ.) (2000). *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*. 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο. Πάτρα.
- Μπαγάκης, Γ. (επιμ.) (2005). *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Νόβα-Καλτσούνη, Χ. (2010). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg.
- ΟΟΣΑ (2002). *Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers*. Retrieved 20/12/2012 from <http://www.oecd.org/education/preschoolandschool/attractingdevelopingandretainingeffectiveteachers-homepage.htm>